

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kilja, P. (24.3.2017). Miten opintojen henkilökohtaistamisella voidaan tukea osaamisperusteisuutta? ePooki: asiantuntijablogi.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024062056592>

ePooki asiantuntijablogi

Miten opintojen henkilökohtaistamisella voidaan tukea osaamisperusteisuutta?

Päivi Kilja

Julkaistu 24.3.2017

On varmaankin niin, että siirtyminen osaamisperusteiseen koulutuksen järjestämisen tapaan tarkoittaa myös kulttuurisia muutoksia koulutuskentällä. Perinteisiin oppijan ja opettajan rooleihin liittyviä lainalaisuuksia ja sosiaalisia sääntöjä joudutaan arvioimaan uudelleen, varsinkin, kun osaamisperusteisuuden tavoitteena on siirtyä yhä asiakaslähtöisempiin toimintatapoihin.

Henkilökohtaistamisella halutaan alleviivata oppijajohtoisuutta, oppijan aktiivista ja autonomista asemaa suhteessa opintoihinsa. Käytännössä tämä johtaa siihen, että oppijalla on mahdollisuus vaikuttaa, muotoilla opintojensa sisältöjä ja osallistua kokonaisvaltaisesti opintojensa suunnitteluun yhdessä kouluttajien kanssa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita yksin oppimista vaan henkilökohtaistaminen toteutuu yksilöiden sosiaalisen toiminnan kautta ja koulutuksen sosiaalisissa prosesseissa.

Näkemykseni siitä, miten opintojen henkilökohtaistaminen voi tukea osaamisperusteisuutta ammatillisen koulutuksen kontekstissa:

- Henkilökohtaistamista edistää se, jos hakeutuja ja ohjaaja pääsevät vuoropuheluun jo opintoihin hakuvaiheessa. Hakeutuja voi tuoda esiin miksi ja minkälaisin tavoittein hän on hakeutumassa ko. koulutukseen ja ohjaaja taas selvittelee saadun tiedon avulla hakeutujan

lähtötilannetta ja sitä, mitä voi tarjota hakeutujalle. Realistisen tilannekuvan saaminen on keskeistä.

- Lähtökohtien selvittelyn jälkeen henkilökohtaistaminen jatkuu osaamisen tunnistamisena. Kun lähtökohtana pidetään sitä, että oppija on itse oman osaamisensa paras asiantuntija, osaamisen tunnistamisessa onkin ensisijaista nimenomaan oppijan tuottama itsearviointi. Henkilökohtaistamisessa tuetaan oppijaa tulemaan tietoisiksi omista aikaisemmista kokemuksistaan ja saavuttamastaan osaamisesta.
- Lähtötilanteen ja itsearvioinnin analyysin perusteilla oppija tekee henkilökohtaisia ratkaisuja siitä, miten ja missä aikoo oppia. Henkilökohtaistamista edistää, jos suunnittelussa huomioidaan oppijan työkonteksti ja työpaikan kehittämistarpeet. Aikaisempien työ- ja elämäkokemusten mukaan ottaminen suunnitteluun antaa mahdollisuuden merkityksellisiin oppimiskokemuksiin sekä työ- ja ammatillisen identiteetin rakentamiseen.
- Henkilökohtaistamista palvelee erityisesti ohjaus. Oppija tarvitsee tuekseen paitsi monipuolista ohjausta myös saatavilla olevaa ohjausta. Esimerkiksi reaaliaikainen, on-line ohjaus on osoittautunut henkilökohtaistamista toimintatapaa edistäväksi ohjaustavaksi.
- Opintojen henkilökohtaistaminen haastaa myös tarkastelemaan arviointia uudella tavalla. Perinteinen näkemys arvioinnista korostaa opettamisen ja oppimisen keskinäistä riippuvuutta, eli arviointi kohdistuu siihen, mitä opetetaan ja mitkä ovat oppimistavoitteet. Osaamisperusteisessa oppimisen arvioinnissa oppija osoittaa osaamisensa siinä vaiheessa, kun hän arvioi itse saavuttaneensa esimerkiksi tavoitteena olevan tutkinnon ammattitaitovaatimukset.
- Oppijan saaman palautteen tulee vahvistaa hänen ammatillisia tai muita kehittymistavoitteita eikä siis pelkästään todeta sitä, onko oppija saavuttanut oppimistavoitteet.

Henkilökohtaistamisen liittäminen osaamisperusteiseen oppimisprosessiin haastaakin koulutuksen järjestäjän arvioimaan toimintaansa kriittisesti. Osaamisen osoittamisen suunnittelun ja ammattitaidon hankkimista voidaan edistää purkamalla perinteiseen oppimiseen ja sen arviointiin liittyviä käsityksiä sekä irrottamalla perinteisistä oppija-opettaja-rooleista. Kyse on isosta muutoksesta. Oma haasteensa on saada myös oppijat oivaltamaan, mitä tämä tarkoittaa heidän kannaltaan. Perinteisesti opettajajohtoisessa koulutuksen toteutuksessa oppija odottaa opettajalta valmiita suunnitelmia, tehtäviä ja arviointia. Opintojen henkilökohtaistaminen on taas oppijan tietoista toimintaa ja edellyttää häneltä vastuun ottamista.

Tähän muutostarpeeseen pyritään vastaamaan myös valtakunnallisella kehittämistyöllä. Vuoden alussa käynnistyneessä [Parasta osaamista -hankkeessa](#) tuetaan mm. opetus- ja ohjaushenkilöstön työtapojen uudistumista ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden viitoittamina.

AMOKin lehtori

Päivi Kilja